

ÚS DEL LLENGUATGE NO SEXISTA

**Propostes lingüístiques i percepció
social**

Tura Massanella Guerrero
Treball Final de Grau
Grau en Llengua i Literatura Catalanes
Curs 2021-2022
Tutor: Francesc Feliu Torrent

ÍNDEX

1. JUSTIFICACIÓ DEL TREBALL	4
1.1.Introducció	4
1.2.Estructura	4
1.3.Metodologia	5
1.4.Glossari	6
1.4.1. Llenguatge inclusiu	6
1.4.2. Androcentrisme	7
1.4.3. Sexisme	7
1.4.4. Llenguatge no sexista	7
1.4.5. Sexe	8
1.4.6. Gènere	8
1.4.7. Gènere gramatical	8
1.4.8. Formes dobles o desdoblaments	8
1.4.9. Formes concretes	9
1.4.10. Formes genèriques	9
1.4.11. Masculí genèric, gènere <i>no marcat</i>	9
1.4.12. Femení, gènere <i>marcat</i>	10
1.4.13. Gènere inherent	10
1.4.14. Epicè	10
1.4.15. Noms col·lectius	10
2. EL LLENGUATGE NO SEXISTA: LA DISCUSSIÓ LINGÜÍSTICA	10
2.1.Propostes que s'han fet	11
2.1.1. Ús de la forma femenina	11
2.1.2. Formes genèriques i altres expressions	12

2.1.2.1.	Mots col·lectius	12
2.1.2.2.	Mots epicens	13
2.1.2.3.	L'organisme per referir-se a professions, titulacions i càrrecs	14
2.1.2.4.	Construccions amb <i>persona o part</i>	15
2.1.3.	Expressions neutres o despersonalitzades	16
2.1.4.	Formes dobles, desdoblaments	17
2.1.5.	Canvis de pronoms	21
2.1.6.	Canvis mínims de redacció	22
2.2.	Arguments crítics	24
2.2.1.	Arguments a favor	25
2.2.2.	Arguments en contra	28
3.	PERCEPCIÓ SOCIAL DE LES NOVES PROPOSTES LINGÜÍSTIQUES	32
3.1.	Justificació de la mostra i del qüestionari	32
3.2.	Anàlisi dels resultats	34
4.	CONCLUSIÓ	48
5.	BIBLIOGRAFIA	49

1.-JUSTIFICACIÓ DEL TREBALL

1.1.- Introducció

El llenguatge no sexista i inclusiu és l'objecte d'estudi d'aquest treball. És un tema d'actualitat que ha generat molts debats i s'ha relacionat directament amb la societat canviant del segle XXI. S'ha pres com a punt de partida la concepció del llenguatge com a mirall de la societat. És un tema del qual es parla no només en cercles professionals, sinó que es parla en cercles que no són estrictament lingüístics. Precisament, aquest debat en cercles aliens a la lingüística és el que he trobat interessant d'estudiar. Com a futura filòloga m'interessa exposar la visió que en tenen entitats que no tenen formació lingüística.

Al llarg del segle XXI, la societat ha canviat de manera ràpida i s'està començant a visibilitzar diversos col·lectius que fins ara havien estat invisibilitzats i amagats. La lluita social per la igualtat i la llibertat de totes les persones està present en el nostre dia a dia i en tots els aspectes de la societat. Un focus de canvi en què moltes entitats s'han centrat és el llenguatge. S'ha pres com a punt de partida l'afirmació que el llenguatge és el mirall de la societat i, consegüentment, la societat és el mirall del llenguatge. Per aconseguir visibilitzar totes les persones, s'han promogut diversos usos del llenguatge.

La meua intenció és conèixer, encara que sigui de manera hipotètica, si la transformació del llenguatge comportarà també la transformació social cap a una societat més igualitària i lliure. M'interessa analitzar la llengua com a realitat mutable que canvia per estímuls socials. En definitiva, observar si la modificació del llenguatge seria un refugi per col·lectius que sovint se senten desplaçats en la nostra societat. O serà en va?

1.2.-Estructura

El treball es pot dividir en dues parts: el marc teòric i el treball de camp. La primera part està dedicada a la recopilació de totes les propostes lingüístiques i al recull dels arguments crítics de professionals respecte a aquestes propostes. I la segona part se centra en la percepció social del llenguatge no sexista i totes les solucions proposades a partir d'un treball de camp basat en una mostra petita però útil per fer una aproximació hipotètica.

Per una banda, la primera part es basa en la discussió lingüística que s'ha generat a conseqüència de diverses propostes per promoure un nou ús del llenguatge. Són diverses les propostes que entitats i col·lectius defensen per aconseguir que tothom se senti identificat en el llenguatge. Evidentment, no hi ha únicament una resposta, sinó que hi ha una extensa varietat. Per tant, he desglossat cada una de les propostes acompanyades d'una breu explicació i d'alguns exemples. I, per altra banda, he fet una síntesi dels diversos arguments crítics de professionals de la lingüística. Hi ha ambdues posicions: arguments a favor d'aquestes noves propostes i arguments clarament en contra.

Per altra banda, la segona part se centra a conèixer la percepció social de les diferents propostes lingüístiques. Evidentment, en aquest tipus de treball de final de grau és impossible poder recollir una mostra molt extensa per extreure una conclusió prou acurada a la realitat. A partir d'un treball de camp centrat en una mostra de trenta persones he dut a terme un estudi de les dades extretes. Hi ha dos tipus de preguntes: unes de resposta breu i unes de resposta llarga. L'objectiu d'aquest treball és conèixer l'ús i l'opinió de la població sobre aquestes propostes lingüístiques per afirmar o refutar la ideologia que la llengua i la societat estan estretament relacionades.

1.3.-Metodologia

El marc teòric del treball es basa en les solucions proposades per diverses guies i llibres d'estil publicats en llengua catalana que fomenten un ús específic del llenguatge. A partir de totes les propostes desglossades en cada guia i llibre, les he sintetitzades i exposades una per una. Cada proposta consta d'una breu explicació i de diversos exemples per fer-ho més entenedor. Després del recopilatori de les propostes, he sintetitzat diversos arguments de professionals de la lingüística que es posicionen o bé a favor o bé en contra d'aquests usos del llenguatge. Els diferents arguments, acompanyats per explicacions i justificacions, els he extret de llibres publicats per professionals del món de la lingüística catalana. Per tant, són arguments de persones amb una formació reconeguda que es posicionen obertament a favor o en contra.

El treball de camp es basa en la percepció social de les noves propostes lingüístiques. És una percepció hipotètica perquè es basa solament en una mostra de trenta respostes. La metodologia d'aquesta part és la següent: compartir telemàticament totes les preguntes amb trenta persones del meu voltant i, un cop obtingudes de nou les preguntes amb les respostes corresponents, recollir tots els resultats i analitzar-los per obtenir una conclusió hipotètica. Són preguntes centrades a escollir una opció d'entre

totes les proposades i també preguntes sobre l'opinió respecte a la relació entre els diferents usos del llenguatge i la societat.

1.4.-Glossari

Al llarg del treball es fa referència a diversos conceptes, la major part del camp semàntic de la lingüística. Per aclarir el significat de cada concepte, a continuació he elaborat un petit glossari.

Són conceptes, la majoria, molt científics, molt lingüístics que sovint la majoria de la comunitat catalanoparlant desconeix. Per tant, el glossari és necessari perquè és pertinent de conèixer *a priori* tots els conceptes que reiteradament apareixen al llarg del treball.

En total, són quinze els conceptes que he cregut convenient de definir. Onze d'aquests conceptes són termes estrictament lingüístics i la resta són mots que fan referència a termes social i cultural de l'actualitat.

Les definicions les he realitzades consultant diverses fonts:

- Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC2: <https://dlc.iec.cat/>)
- Diccionari català-valencià-balear Alcover-Moll (DCVB: <https://dcvb.iec.cat/inici.asp>)
- Enciclopèdia.cat: <https://www.enciclopedia.cat/>
- Optimot: <https://aplicacions.llengua.gencat.cat/llc/AppJava/index.html>
- TERMCAT, centre de terminologia d: <https://www.termcat.cat/ca>

A partir de totes les definicions obtingudes, he procurat realitzar una definició acurada per explicar i aclarir cadascun dels conceptes.

1.4.1.- Llenguatge inclusiu

El llenguatge inclusiu és un concepte molt ampli que fonamentalment expressa respecte, reconeixement i sensibilitat per la diversitat dels grups socials. Aquest tipus de llenguatge aposta per evitar la discriminació cap a un sexe o gènere social determinat. Com bé indica el nom, és un llenguatge que inclou totes les persones.

Generalment, se sol associar al *llenguatge no sexista* o *llenguatge de gènere*.

El llenguatge inclusiu no només fa referència al masculí i femení, sinó també als diversos col·lectius que avui dia conformen la societat. A més, també defuig de determinades paraules i expressions connotades molt negativament, i fomenta la visibilitat i reconeixement de tota la diversitat de persones.

1.4.2.- Androcentrisme

L'androcentrisme és un concepte que prové del grec antic *ανδρο*, *andro* que vol dir *home*, *mascle* i *κεντρον*, *kentron*, que vol dir *centre*. Per tant, tenint en compte l'etimologia, clarament s'entén que aquest concepte fa referència a la idea de *l'home com a centre de l'univers*. L'androcentrisme és una visió de la societat i de la cultura centrada en el punt de vista masculí. És a dir, considera l'home com el centre i la mesura del món.

En una societat androcèntrica, els homes i la masculinitat són els eixos i paràmetres principals i únics. Aquesta societat androcèntrica emmarca les capacitats de l'ésser masculí i, per contra, silencia i invisibilitza les de l'ésser femení.

L'ús androcèntric del llenguatge és aquell que invisibilitza o fa difícil imaginar la presència i l'actuació de les dones en un àmbit concret.

1.4.3.- Sexisme

És una ideologia que es basa en la divisió de la societat per raó de sexe. En contrast amb l'androcentrisme, el sexisme és bàsicament una actitud caracteritzada pel menyspreu i la desvaloració del que són o fan les persones de gènere femení. A més, es podria dir que és una actitud derivada de la supremacia masculina basada en l'hegemonia dels homes i en totes aquelles creences que la suporten i la legitimen. I, fins i tot, definir el sexisme com el conjunt d'actituds, creences i accions alimentades pel patriarcat amb l'objectiu de mantenir la subordinació del sexe femení al sexe masculí. És una pràctica de separació, subordinació i dominació que tot el món experimenta, que totes les femelles pateixen per part dels mascles.

El sexisme també té repercussions en la llengua. Sovint en textos sí que s'observa certa presència femenina, però apareix desvalorada i minimitzada. En aquest cas, són textos que empren un llenguatge sexista.

1.4.4.- Llenguatge no sexista

Contràriament al llenguatge sexista, avui dia es lluita per potenciar l'ús no sexista del llenguatge. Pel que fa a la lingüística, es pretén abolir l'ús sexista del llenguatge.

El llenguatge no sexista, com també el llenguatge inclusiu, té la finalitat d'evitar la discriminació cap a qualsevol persona.

Generalment, el llenguatge no sexista neix de la confusió entre el gènere gramatical i el sexe de les persones. *Grosso modo*, el llenguatge no sexista aposta per tres possibles solucions: les formes genèriques, les formes dobles i les formes concretes (conceptes que més endavant es definiran).

1.4.5.- Sexe

Aquest és un terme que sovint s'usa erròniament per la confusió amb el terme *gènere*.

Sexe fa referència a les característiques biològiques, especialment de tipus genètic, que divideixen els individus d'una espècie en mascles i femelles. La distinció entre els dos sexes, entre d'altres, és la diferència d'òrgans genitals, és a dir, el mascle és l'individu que té el poder fecundant i la femella és qui té la capacitat d'ésser fecundat.

1.4.6.- Gènere

El terme *gènere*, com he dit abans, comporta confusions amb el terme *sexe*. El *gènere* es podria definir com un concepte social que fa referència a les atribucions o expectatives socials, culturals i històriques que s'associen a cada sexe. És un sistema de rols, de creences, d'actituds, d'expectatives, d'estatus, etc., que crea cada societat en cada moment història determinat i que no només determina com són els homes o les dones, sinó que condiciona les maneres de fer, pensar i sentir d'aquestes.

El gènere és, doncs, un aspecte clau per entendre la base identitària de les persones, i com aquestes es relacionen amb si mateixes i amb les altres.

1.4.7.- Gènere gramatical

El gènere gramatical és una categoria gramatical en algunes llengües, com el català, el castellà i l'alemany, que classifica els substantius, els adjectius i els articles, com a masculins, femenins o neutres, a través de determinats recursos com la concordança entre el substantiu i els seus determinants (articles, possessius, adjectius...).

Cal precisar que el gènere dels substantius és arbitrari i està relacionat amb la llengua i no amb el sexe de les persones.

1.4.8.- Formes dobles o desdoblament

El desdoblament, també anomenat formes dobles, és un recurs lingüístic visibilitzador que consisteix a repetir els noms o els adjectius en tots dos gèneres gramaticals. Aquest recurs permet fer visibles les dones en les referències genèriques a professions, oficis, càrrecs o funcions. És especialment útil en els textos en els quals no es puguin fer servir formes genèriques i despersonalitzades.

Aquest recurs es pot aplicar amb les formes senceres, *el director o la directora*, i amb les formes abreujades, *benvolgut/uda*.

1.4.9.- Formes concretes

Les formes concretes són un recurs lingüístic i visibilitzador que consisteix a adaptar el discurs al gènere que correspon quan un text fa referència a una persona determinada o a un grup de persones del mateix sexe. D'aquesta manera, quan es faci referència a una persona que s'identifiqui amb el gènere femení o gènere masculí, s'usarà el gènere masculí o femení del nom o adjectiu. Pel que fa al plural, depenent del tipus de text, hi ha preferència en utilitzar el masculí amb valor genèric i inclou tant home com dones, o bé es pot fer servir un nom genèric o abstracte.

1.4.10.- Formes genèriques

El mot genèric, com s'observa, prové del mot gènere, és a dir, fa referència al gènere.

Les formes genèriques són un recurs lingüístic que inclou ambdós sexes. És un recurs inclusiu que permet evitar les marques de gènere gramatical en la redacció de textos. Amb aquestes formes s'eviten l'especificació de sexe i, consegüentment, s'evita la invisibilització del gènere femení.

Són formes lingüístiques que afavoreixen la llegibilitat del text sense excloure ni invisibilitzar cap persona.

Cal remarcar, que el gènere gramatical de les formes genèriques pot ser femení o masculí, i aquest no té cap relació amb el sexe de la persona destinatària.

1.4.11.- Masculí genèric, gènere no marcat

En la llengua catalana, com en totes les llengües romàniques, és el gènere *no marcat*, una categoria comuna i inclusiva que pot servir per referir-se a éssers dels quals no es vol especificar el sexe, tot i que coincideix formalment amb el masculí. Pel que fa a la forma, el gènere masculí no sol presentar cap sufix.

Per una banda, el gènere masculí pot tenir un ús específic, és a dir, pot designar solament els individus del sexe masculí. I, per altra banda, pot tenir un ús genèric i designar individus tant de sexe masculí com de sexe femení indistintament. Aquest caràcter, lingüísticament, no pretén excloure el gènere femení, sinó que és la naturalesa de les llengües romàniques.

1.4.12.- Femení, gènere *marcat*

El gènere femení en la llengua catalana té un ús específic, a diferència del gènere masculí. La utilització del gènere femení es redueix a designar individus del sexe femení. Així doncs, es considera que el femení és el gènere *marcat* i es diu que té un sentit restrictiu i exclouent.

1.4.13.- Gènere inherent

Allò inherent és que està unit inseparablement, que és com un atribut permanent i inseparable.

Pel que a la lingüística, els noms de les llengües romàniques tenen gènere inherent, és a dir, que aquest gènere constitueix una de les seves propietats lèxiques. Per exemple, *llibre* és un nom inherentment masculí, i *taula* és un nom inherentment femení.

1.4.14.- Epicè

Un mot epicè és un substantiu de gènere inherent arbitrari que designa indiferentment els individus mascles i femelles. Són mots que, indiferentment del seu gènere gramatical, poden designar individus de sexe masculí i de sexe femení. Alguns mots epicens són: *víctima, personatge, infant, individu*, entre altres.

1.4.15.- Noms col·lectius

Són noms de nombre singular, però que designen una pluralitat d'individus d'un mateix grup. Són substantius que tenen un gènere inherent, però que poden fer referència a ambdós sexes. Alguns exemples són: *ciutadania, alumnat, equip, professorat, població*, etc.

2.- LLENGUATGE NO SEXISTA: LES DISCUSSIÓ LINGÜÍSTICA

Al llarg de les últimes dècades, des de diverses institucions s'ha volgut promoure usos no sexistes i inclusius del llenguatge. Des d'aquestes institucions s'ha dut a terme

una recerca per poder oferir un llistat de les solucions possibles per apostar per aquest ús del llenguatge.

No hi ha una única resposta que sigui la solució d'aquest tipus de llenguatge. El llenguatge no sexista i inclusiu no es redueix a una única solució, sinó que són diverses les que es poden utilitzar per construir un llenguatge d'aquest tipus. Fins i tot, sovint algunes solucions difereixen unes de les altres. Aquesta pluralitat de solucions ha generat la publicació d'un gran nombre de llibres d'estil i guies.

Degut a la varietat de solucions, és difícil analitzar quina hauria de ser la millor solució. Fins i tot, difereixen unes amb les altres.

Al llarg de les pàgines següents, hi ha desglossades totes les solucions que s'han proposat des d'instàncies d'arreu de Catalunya. Cada proposta està acompanyada de diversos exemples i normes d'ús.

Les fonts d'on he cercat aquestes propostes són les següents:

- *Guia per a l'ús no sexista del llenguatge a la Universitat Autònoma de Barcelona*, Servei de Llengües i Observatori per a la igualtat, UAB. 2008: Guia UB.pdf
- *Acord sobre l'ús no sexista de la llengua*, GELA (Grup d'Estudi de Llengües Amenaçades), 2010: <http://www.gela.cat/Document.pdf>
- *Guia d'usos no sexistes de la llengua en els textos de l'Administració de la Generalitat de Catalunya*, Departament de Cultura. Direcció General de Política Lingüística Barcelona, juliol de 2011: <https://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/publicacions/altres/arxius/guiausosnosexistes.pdf>

2.1.-Propostes que s'han fet

2.1.1.- Ús de la forma femenina

Quan es fa referència a una persona concreta, cal utilitzar la forma masculina o femenina d'acord amb el sexe d'aquesta persona i, evidentment, d'acord amb el seu desig. Pel que fa als noms de professions, càrrecs i places, i tenint en compte que al llarg de les últimes dècades la presència de dones a professions i oficis abans exclusius per homes ha augmentat considerablement, cal usar la forma femenina quan es fa referència a algú o a un grup de gènere femení.

Algunes formes de professió, ofici i càrrec en gènere femení són: *administradora, administrativa, adjunta, advocada, ajudanta, alcaldessa, ambaixadora, aparelladora, aprenenta, arquitecta, arxivera, assessora, assistenta, autora, bidella, capatassa, cessionària, consellera, creditora, degana, delegada, diputada, directora, empleada, enginyera, estudianta (poc freqüent), funcionària, gestora, informàtica, inspectora, jutgessa, ministra, mossa d'esquadra, notària, presidenta, professora, propietària, recepcionista, sòcia, secretària, tècnica, tesorera*, entre altres.

Tanmateix, hi ha noms de professions que tenen una única forma, és a dir, són noms invariables. Llavors, com a element diferenciador dels dos gèneres, s'empra l'article femení -determinat o indeterminat-.

Alguns d'aquests noms invariables són: *gerent, cap, auxiliar, estudiant, agent, aspirant, auxiliar, comptable, conferenciant, conserge, delineant, estudiant (consultar), fiscal, gerent, governant, membre, peó, recurrent, representant, suplent, telefonista, vigilant, vocal*, entre altres.

2.1.2.- Formes genèriques i altres expressions

Les formes genèriques són una bona alternativa quan el text no es refereix a una persona concreta, és a dir, quan no es coneix el gènere de la persona destinatària.

Hi ha quatre possibles solucions: els mots col·lectius, els mots epicens, els substantius que fan referència a l'organisme i les expressions amb els mots *persona* i *part*.

2.1.2.1.- Mots col·lectius

En primer lloc, es poden utilitzar els mots col·lectius per designar la pluralitat de persones d'un mateix grup.

PROPOSTA	EN LLOC DE
tothom	tots
autoritats municipals	alcaldes i regidors
mainada, quitxalla	nens
l'alumnat	els alumnes

el professorat, l'equip docent	els professors
la gent gran	els ancians
el professorat tutor	els tutors
la plantilla, el personal	els treballadors
la ciutadania	els ciutadans
la classe política	els polítics
el veïnat	els veïns
la població d'Andorra, la gent d'Andorra	els andorrans
la població immigrant	els immigrants
el poble fenici	els fenicis
la pagesia	els pagesos

Aquestes solucions són possibles en la majoria de casos, però n'hi ha alguns en què no es poden aplicar. Per exemple, en el cas de *professorat* en lloc de *professors*. En l'oració *La Maria, en Joan i en Pere són professors que m'han marcat*, no es pot substituir pel mot *professorat*: *la Maria, en Joan i en Pere són professorat que m'han marcat**.

Tot i que és una bona alternativa, en alguns casos aquesta solució no funciona. Cal tenir en compte sempre el context en què s'usen aquests mots.

2.1.2.2.- Mots epicens

En segon lloc, en la llengua catalana, existeixen els mots anomenats epicens. Aquests mots són molt útils perquè designen indiferentment els individus mascles i femelles. Són una bona solució quan es fa referència a una persona concreta de la qual no es coneix el gènere. Els mots epicens no propugnen la invisibilització del gènere femení.

PROPOSTA	EN LLOC DE
persona, ésser humà, individu	home
infant, criatura	nen
bebè, nadó	nounat

Altres exemples de mots epicens: *víctima, personatge, representant, membre, professional*.

2.1.2.3.- L'organisme per referir-se a professions, titulacions i càrrecs

La tercera solució pel que fa a les formes genèriques és esmentar l'organisme en comptes de la persona per a referir-se a professions, titulacions i càrrecs.

Aquestes expressions es poden crear amb els mots *personal, cos o equip*, o bé amb altres construccions.

PROPOSTA	EN LLOC DE
el personal docent, i investigador, el PDI	els professors i els investigadors
el personal d'administració i serveis, el PAS	els treballadors d'administració i serveis
el personal de secretaria	les secretàries
el personal d'infermeria, el personal infermer	les infermeres
el cos auxiliar tècnic	el cos d'auxiliars tècnics
el cos mèdic, el personal mèdic, l'equip mèdic	els metges
el ministeri fiscal	els fiscals

la candidatura a la presidència	la candidatura a president
la sol·licitud s'ha de fer arribar al deganat	la sol·licitud s'ha de fer arribar al degà

2.1.2.4.- Construccions amb *persona* o *part*

En quart lloc, es poden utilitzar expressions amb els mots *persona* i *parts*.

Per una banda, el mot *persona* pot ser acompanyat amb un adjectiu o frase subordinada que la qualifiquin. Aquesta solució permet de disposar d'un neutre ben habitual en la llengua comuna que no comporti l'exclusió de cap dels dos gèneres.

PROPOSTA	EN LLOC DE
les persones beneficiàries	els beneficiaris
la persona interessada	l'interessat
la persona becada	el becari
la persona que signa	el signant
la persona usuària	l'usuari
la persona responsable de la secretaria	la secretària
les persones encarregades de la vigilància	els encarregats de la vigilància
les persones afectades	els afectats

Per altra banda, semblantment, utilitzar el mot *part* també és una possible solució en llenguatge administratiu i jurídic.

PROPOSTA	EN LLOC DE
la part contractant	els contractants

la part arrendatària	l'arrendatari
la part demandant	el demandant

2.1.3.- Expressions neutres o despersonalitzades

Si en la llengua hi ha construccions correctes per no caure en el masculí genèric, cal utilitzar-les. En la llengua catalana hi ha expressions que no imposa cap dels dos gèneres i, consegüentment, no invisibilitza el femení.

Hi ha certes expressions neutres i expressions despersonalitzades que són una bona solució en textos impresos de caire administratiu i formal. Generalment, la persona o grup destinatari d'aquests impresos administratius no es coneix. Per tant, s'haurien d'emprar expressions que no apostin pel masculí genèric, sinó que siguin inclusius.

PROPOSTA	EN LLOC DE
amb la col·laboració de	col·laboradors
redactat per	redactors
repartiment	actors
us donem la benvinguda	benvinguts
hi ha hagut dues sol·licituds	hi ha hagut dos sol·licitants
autoria	autors
és necessari haver obtingut el grau de Matemàtiques	és necessari haver obtingut el títol de graduat en Matemàtiques
Mercè Rodoreda és la millor ploma de la literatura catalana del segle XX	Mercè Rodoreda és el millor autor de la literatura catalana del segle XX

cal tenir formació en mediació	cal tenir formació de mediador
la justícia no sap com tractar aquest problema	els jutges no saben com tractar aquest problema

En el cas dels textos esquemàtic, com ara llistes, taules o gràfics, també hi ha solucions correctes que no són excloents. En aquests casos, la solució és emprar substantius o expressions que no tinguin la doble terminació en masculí i en femení.

PROPOSTA	EN LLOC DE
Nom	sr./sra.:
Cognoms i noms	El / la sol·licitant
Lloc de naixement	nascut/uda a
Domicili	domiciliat/ada a
Amb la llicenciatura de:	Llicenciat/ada en
Amb el grau de:	Graduat/ada:
País d'origen:	Originari/ària de:

2.1.4.- Formes dobles, desdoblaments

L'ús de les formes dobles és un recurs molt apropiat si es pretén precisar o emfasitzar la referència a dones i homes.

Per fer referència a tots dos sexes es pot fer de dues maneres diferents.

Per una banda, es poden emprar les formes senceres, és a dir, la forma de masculí i la forma femenina. L'ordre en aquests casos és indiferent. Entre la forma femenina i la forma masculina s'hi col·loca una conjunció, sigui *i* o *o*.

Sempre s'ha de tenir en compte que l'objectiu principal és no invisibilitzar ni subordinar el gènere femení al masculí. Per això, els desdoblaments són un bon recurs, ja

que situen totes dues formes a un pla d'igualtat. No es presenta la paraula femenina com a accessòria de la masculina.

PROPOSTA	EN LLOC DE
Barcelonins i barcelonines omplen els carrers de la ciutat per dir no a la guerra	Barcelonins omplen els carrers de la ciutat per dir no a la guerra
mares i pares	pares

Una altra alternativa és usar l'article masculí i el femení davant el nom. Tanmateix, aquesta alternativa sovint condueix a problemes gràfics i gramaticals.

PROPOSTA	EN LLOC DE
les i els joves	els joves
el o la cap	el cap

Fins i tot, es poden separar les dues formes amb una barra inclinada o una coma. Aquesta alternativa és típica en el cas de la salutació de circulars i cartes.

PROPOSTA	EN LLOC DE
Amigues i amics,	Amics,
Amigues, amics,	Amics,
Benvolgut senyor, benvolguda senyora,	Benvolguts senyor,

Per altra banda, es poden utilitzar les formes abreujades, però amb un ús més restringit. És una solució que s'hauria de restringir als impresos i als formularis electrònics. Les formes abreujades consisteixen a escriure sencera la forma masculina i, tot seguit, separada per una barra inclinada, la terminació femenina.

Aquest ús hauria de quedar reduït per a fórmules de salutació de cartes, missatges de correu electrònic i similars, i textos d'estructura esquemàtica.

La terminació femenina presenta variacions gràfiques respecte a la forma masculina, siguin variacions de lletres, accents o dièresi. Quan la terminació femenina presenta alguna d'aquestes variacions, es forma amb totes les lletres que hi ha a partir de la vocal tònica, inclosa aquesta.

secretari/ària
propietari/ària
orfe/òrfena
advocat/ada
psicòleg/òloga

En canvi, quan la forma femenina no presenta variacions gràfiques respecte a la masculina, es forma únicament amb l'última vocal en tots els casos.

senyor/a
alumne/a
president/a
company/a

Pel que fa als plurals, s'escriu la terminació de la forma femenina plural a partir de la vocal tònica de la forma masculina.

secretari/àries
professors/ores
directors/ores

En plural, s'entén que el masculí té valor genèric, llevat que s'especifiqui expressament el contrari o es dedueixi inequívocament pel context. En aquests casos, per tant, habitualment no s'usen les formes dobles.

S'ha de tenir en compte que en el cas de masculins monosíl·labs funciona diferent. La forma femenina s'ha de reproduir sencera quan la forma masculina és monosil·làbica.

rei/reina
nois/noies
soci/sòcia
rar/rara

Tanmateix, les formes dobles dificulten la lectura i poden arribar a crear contrasentits si no s'utilitzen amb coherència.

Sovint, en molts contextos, emprar les formes dobles no és la solució més correcta. Per exemple, en frases com *Alguns professors i algunes professores de la UAB* el desdoblament s'hauria d'evitar. Es podria usar el masculí genèric, *alguns professors de la UAB*, o s'hauria de fer servir alguna una forma genèrica o despersonalitzada, sempre que sigui possible.

Coordinació i concordança en l'ús de les formes dobles

La concordança de l'adjectiu es fa amb el nom masculí, que en aquest cas s'escriu preferentment abans del femení.

Els nens i les nenes més alts
El lleó i la lleona són carnívors

Gramaticalment, si la concordança es fa amb la forma femenina té una interpretació que no és considerada com a correcte.

Els nens i les nenes més altes → incorrecte, la interpretació gramatical és que solament són altes les nenes.

Les nenes i els nens més alts → dues interpretacions possibles: tant els nens com les nenes són alts, o que només els nens ho són.

Els nens i les nenes més alts → és la proposta que no comporta cap mena d'ambigüitat.

2.1.5.- Canvis de pronoms

Per aconseguir un text o un diàleg inclusiu i no sexista, més enllà dels substantius i adjectius, també és possible utilitzar pronoms sense marca de gènere.

La majoria de pronoms tenen marca de gènere, però també n'hi ha sense marca. En els casos en què es coneix la persona destinatària, es poden usar aquests pronoms amb marca de gènere. Però si no es coneix aquesta persona destinatària, una possible solució és l'ús dels pronoms sense marca de gènere.

PROPOSTA	EN LLOC DE
Qui vingui tindrà premi!	Els que vinguin tindran premi!
Tothom va aplaudir	Tots van aplaudir

Preferentment, hi ha un pronom sense marca de gènere adequat pel llenguatge inclusiu. Aquest pronom és *vós*. Presenta la mateixa forma tant per al masculí i per al femení com per al singular i per al plural. És el pronom adequat per l'ús d'un llenguatge igualitari de manera simple. En el llenguatge administratiu, ja s'usa aquesta forma, ja que serveix per a un o per a diversos destinataris, siguin dones o homes. En la documentació escrita, en enquestes i qüestionaris en general i en instruccions, en rètols i indicadors de tota mena s'hauria d'apostar per la utilització d'aquest pronom sense marca de gènere.

Em plau convidar-vos (<i>a vós</i>)...
Responen les preguntes següents
No fumeu, si us plau

En canvi, el tractament de *vostè* ja està relacionat amb el gènere i el nombre dels destinataris. Aquest pronom necessita especificar el gènere i el nombre, per tant, no és una solució idònia quan es desconeix a qui va dirigit el text.

Em plau convidar-lo...
Em plau convidar-la...
Em plau convidar-los....
Em plau convidar-les...

2.1.6.-Canvis mínims de redacció

Un llenguatge no sexista i inclusiu es pot aconseguir de moltes maneres. La llengua catalana ja ofereix recursos i solucions per visibilitzar les formes femenines i no subordinar-les a la masculina. Tot i aquesta gran possibilitat de recursos, s'ha de tenir en compte que no en tots els contextos permeten l'ús de formes no sexistes. En tot cas, sempre s'ha d'apostar per solucions no sexistes, però sense fer-ne un ús incorrecte, no es poden utilitzar arbitràriament.

Tots els canvis proposats fins ara no es poden usar en qualsevol context. A continuació hi ha algunes solucions que comporten canvis de redacció que són mínims, però són correctes i inclusius.

- Substituir un determinant amb marca de gènere per un pronom o un altre determinant que no en tingui: *tothom*, *algú*, *qualsevol*, *qualsevulla*, *tal*, *cadascú*, *ningú*, *cap*, *qui*, *llur*, etc.

PROPOSTA	EN LLOC DE
El coneixement implícit que té qualsevol parlant	El coneixement implícit que té el parlant
Tothom haurà de portar sabates còmodes	Tots hauran de portar sabates còmodes

- Substituir un adjectiu o substantiu per un d'invariable.

PROPOSTA	EN LLOC DE
El carnet d' estudiant	El carnet d'alumne
Els habitants de Barcelona demanen que...	Els ciutadans de Barcelona demanen que...

Hi ha una sèrie d'adjectius que solament presenten una terminació en masculí i en femení. I el plural d'aquests adjectius es forma únicament afegint una s al singular.

ACABATS EN	SINGULAR	PLURAL
-aire	xerraire	xerraires
-au	suau	suaus
-eu	breu	breus
-e	alegre	alegres,
-ble	possible, amable	possibles, amables
-ar	particular	particulars
-or	superior	superiors
-al	actual	actuals
-el	fidel	fidels
-il	fàcil	fàcils
-ant	elegant, amargant	elegants, amargants
-ent	diferent, intel·ligent	diferents, intel·ligents
-a	idiota	idiotes
-ista	esportista	esportistes

-ícola	agrícola	agrícoles
---------------	----------	-----------

- Canvis de redacció dels pronoms:

PROPOSTA	EN LLOC DE
Miren d'entendre's mútuament	Miren d'entendre's entre ells
Qui sol·liciti	El sol·licitant
Qui presenti la demanda Qui vulgui presentar una demanda	El demandant

- Utilització de la passiva reflexa:

PROPOSTA	EN LLOC DE
Hem de procurar que es participi en les activitats	Hem de procurar que els nois participin en les activitats
La vacant per a la qual se us va entrevistar	La vacant per a la qual va ser entrevistat

2.3.- Arguments crítics

Per contrapartida, si bé entitats al marge del món de la lingüística han expressat la seva opinió, també ho han fet professionals de la lingüística. Han aportat el seu punt de vista juntament amb arguments estrictament lingüístics.

Entre professionals del llenguatge també hi ha idees contràries. N'hi ha que es posicionen clarament a favor d'aquest ús per col·laborar amb la lluita d'una societat que no invisibilitzi ningú. Paral·lelament, també n'hi ha que aporten diversos arguments per enderrocar aquest tipus d'ús del llenguatge.

Moltes de les veus professionals han expressat públicament la seva posició respecte a aquest ús. S'han publicat diversos llibres i treballs i, fins i tot, s'han celebrat

diverses conferències liderades per lingüistes aportant arguments lingüístics a favor o en contra del llenguatge inclusiu i no sexista. A partir de tots els treballs i xerrades, he recopilat diversos arguments amb criteri lingüístic per exposar la visió d'aquest ús del llenguatge entre professionals del català.

2.3.1- Arguments a favor

Els arguments que fomenten l'ús no sexista del llenguatge neixen de la idea que la llengua és mutable, canviable i, conseqüentment, modificable. La llengua no és estàtica ni immòbil, sinó que té una evolució marcada pels estímuls exteriors. És a dir, l'evolució de la llengua és conseqüència dels canvis de la humanitat. Siguin canvis econòmics, culturals o socials, la llengua acaba responent a aquests canvis. Les llengües segueixen el moviment de la humanitat. I aquesta humanitat ve marcada per cada generació. La nova generació sempre presenta canvis respecte a la seva antecessora i, de la mateixa manera, respecte a la seva successora. Per aquest motiu, la llengua d'una generació és diferent que la de la generació anterior i la posterior. *Si no fos mutable, canviable, el professorat de llengua ja podrien anar plegant* (E. LLEDÓ, 2005). Amb aquesta afirmació es deixa entreveure la concepció que la llengua canvia constantment i, per tant, pot ser objecte d'estudis de professionals. Si fos estàtica, el seu estudi acabaria, seria finit. Però no és així. La llengua sempre es podrà estudiar perquè apareixeran usos nous, naixeran formes d'ús noves. De fet, l'essència de la llengua és la seva dimensió mutable. I aquest caràcter mutable fa necessària l'existència de docents per ensenyar la llengua i de grups de professionals que analitzin i publiquin els canvis lingüístics de cada època.

Certament, la llengua catalana ja ofereix diverses formes per compondre un text no sexista i inclusiu. No és una novetat contemporània el conjunt de formes lingüístiques que s'han proposat al llarg dels últims anys. Senzillament, ha estat en aquest moment, seguint els canvis socials, que s'han recopilat les diverses opcions. I ha estat en aquests últims anys que la mirada s'ha centrat en aquest ús del llenguatge i s'ha començat a emprar en molts aspectes de la vida. Ara més que mai, són formes vives i són formes que han generat debat.

Hi ha la creença que la llengua no obliga a usar certes expressions, sinó que és estrictament una elecció ideològica. La mateixa llengua no ens constreny a emprar el parcial masculí. Hi ha llibertat per utilitzar mots genèrics, col·lectius i, fins i tot, el gènere femení. La llengua catalana té un ventall ampli per poder dir una mateixa cosa. Saber que existeixen les paraules «persona» i «ésser humà», fan que la tria de la paraula «home»

com a falsa alternativa per denominar la humanitat posi de manifest que la llengua no *obliga* a fer-ho així sinó que és una elecció ideològica. Si la llengua ja ofereix formes per incloure a tothom, per què no fer-ne ús?

En aquest cas, doncs, la resistència que apareix va lligada a la ideologia de la comunitat parlant. És a dir, aquesta resistència no és una qüestió estrictament lingüística, sinó que també és ideològica. I és una qüestió ideològica que s'alimenta d'una societat androcèntrica i sexista.

«El cúmul de recursos disponibles per dir qualsevol cosa mostra, a més, que si alguna persona fa servir una llengua esbiaixada ideològicament en el sentit d'excloure les dones del discurs no és perquè «la llengua és així» sinó perquè ja li sembla bé.»

(LLEDÓ, E. 2005, pàgina 22)

Així doncs, concebant la nostra societat com a androcèntrica i sexista, la llengua també en queda esquitxada. El llenguatge pot ser una eina més per combatre o, si més no, reduir aquests dos aspectes negatius de la societat. Amb el llenguatge es reforcen estereotips que són perjudicials per a tantes persones. Per tant, reduir certs usos del llenguatge pot ser beneficiós per tota la comunitat.

El llenguatge, es diu, té com a arrel el masculí, però hi ha molts casos que mostren que això no és ben bé així. Un exemple que refuta aquesta percepció és el següent: hi ha arrels que provenen de paraules que han perdut alguna o algunes lletres: l'arrel *german-* és de la família dels mots *germana*, *germanor*, *germana* i *germà*. Per tant, el masculí (*germà*) no és l'arrel, no té aquesta *-n* que sí que tenen els altres mots de gènere femení de la mateixa família. Tot rau en el mateix: l'androcentrisme. Evitar que el sexe femení es posicioni al mateix nivell que el sexe masculí és un fet palpable en la nostra societat. Sempre hi ha certa subordinació del gènere femení al gènere masculí.

A mesura que el dinamisme social de les dones es va incrementant i va ocupant espais que fins ara mai no havia ocupat, es creen neologismes. Aquesta creació de neologismes no rau en un orde lingüístic, sinó que rau en la resistència d'algunes persones i institucions a admetre algunes paraules femenines amb l'objectiu d'evitar que alguns càrrecs d'important consideració perdin la forma masculina com a única. Hi ha la intenció de no *tacar* certs oficis i càrrecs amb una expressió femenina i així *elevant* a categoria d'homes les dones que els usurpen, ni que sigui lingüísticament. Amb la incorporació de certs mots femenins per oficis i professions s'aconseguiria visibilitzar l'existència de les

dones en aquests càrrecs. De la mateixa manera que hi ha una forma masculina, també hi hauria d'haver una femenina. Si hi ha resistència, no és purament lingüística, sinó que també neix d'una ideologia que vol seguir invisibilitzant les dones.

Estretament lligat, sovint apareix la idea que dotar el text de terminacions femenines per visibilitzar la seva presència va en contra de l'economia del llenguatge. Això ho resumeix bé Eulàlia Lledó:

«...moltes vegades s'utilitza el principi de l'economia de la llengua no com una eina que explica els mecanismes lingüístics d'una determinada comunitat, sinó com una arma per anorrear la presència de les dones en la llengua, ja que habitualment a la pretesa «economia» se la fa anar en el sentit de deixar de representar sempre la mateixa part de la realitat: les dones.»

(LLEDÓ. E. 2005. pàgina 40)

Sovint es cau en el parany que no és necessari especificar la presència femenina perquè ja se suposa, perquè és una forma que ja se sobreentén dins la masculina. Se sol dir que la presència femenina faria molt pesat i carregós el text; fins i tot, que dotaria el text d'agramaticalitat. Una altra vegada se segueix creient que no és necessari esmentar la meitat de la població. Sempre és la mateixa part de la realitat, les dones, la que no es representa.

Majoritàriament, són els homes que gosen fer comentaris negatius vers un discurs que invisibilitzi les dones. Que siguin precisament ells que facin aquests comentaris, quan ells sempre estan perfectament inclosos en la llengua, no és lògic. L'argument de l'economia del llenguatge no passa per invisibilitzar les dones, un grup gens minoritari, de fet. No es pot pretendre reduir la invisibilització del col·lectiu femení amb aquest argument. *El sol fet que una dona no se senti inclosa en el masculí, per a mi és suficient argument per usar una altra fórmula* (LLEDÓ. E. 2005. pàgina 40-41).

És necessari visibilitzar tothom sempre que sigui possible. Res no s'hauria de donar per fet ni sobreentendre que un gènere està dins l'altre. Cal tenir en compte que una cosa és economitjar i l'altra és menysprear un col·lectiu. Economitjar no és el mateix que menysprear un col·lectiu, sobretot si és el col·lectiu majoritari.

Aquest èmfasi centrat en fomentar un llenguatge no sexista no és merament contemporani. No són idees carregades de fum, sinó que hi ha constància d'ús en

documents antics. Hi ha testimonis que ja presenten formes dobles que daten del segle XII. En el primer text del qual es té constància en llengua catalana ja s'hi troba una forma doble. En la traducció catalana datada de finals del segle XII del *Forum iudicum*, a l'anomenat *Libre jutge*, es troba la frase: *Volontat d'aqel o d'aqela que testa en sa vida*. Hi ha un desdoblament que no s'ha d'ignorar. La presència de recursos visibilitzadors i no subordinants ja s'usaven en els segles passats. No és un recurs únicament contemporani, sinó que hi ha testimonis que confirmen que hi havia hagut aquesta voluntat d'inclusió en un passat.

Un altre cas de desdoblament s'observa en el *Llibre de les Costums de Tortosa*, datat de 1272. En aquest testimoni hi diu: «*e lo dit servent e serventa per alcuna raó s'exirà de son seynor o de sa dona dién que no y vol estar.*».

Altrament, un segle més tard, es troba el desdoblament *homes i dones* en un dels primers receptaris europeus escrit en català *Libre de Sent Soví*: «*la qual cosa [la cuina] és una de les gentileses que hom deu saber e fer entendre a totes natures de gents; ço és a homes i a dones, de qualsevulla estament que sia.*».

Aquests testimonis són la clau per posar fi a la creença que totes les propostes lingüístiques inclusives, com les formes dobles, són imposicions contemporànies sense fonaments. La nostra llengua sempre ha ofert recursos per visibilitzar tots els col·lectius. Sempre hi ha hagut gent que ha lluitat per l'ús no sexista ni androcèntric del llenguatge. No es pretén buscar la modernitat, sinó que es vol cercar solucions per transformar un llenguatge que no descriu la societat actual. Si la nostra societat actual demana l'ús de certes formes, posar-hi resistència tan sols genera debats i incongruències. I, a més a més, també pot resultar ser un obstacle per algunes lluites socials i culturals tan importants avui dia com el feminisme i la visibilització de tots els col·lectius.

En conclusió, el que fa la llengua és radiografiar amb extrema precisió allò que es pensa, allò que cada generació defensa. La llengua no és sexista ni racista ni conté en la seva essència cap biaix ideològic, sinó que qualsevol ús sexista i androcèntric ve motivat per la ideologia personal de cada parlant. Per tant, si es pretén lluitar per una societat sense androcentrisme ni masclisme, sense sexisme ni invisibilització, el llenguatge pot ser una eina molt útil. Si el llenguatge està a l'abast de tota la comunitat parlant, que sigui el més fidel possible a la realitat.

2.3.2.- Arguments en contra

No obstant aquesta recopilació d'arguments a favor, hi ha professionals de la llengua que aporten els seus arguments en contra de la imposició d'aquest ús del llenguatge.

Per una banda, hi ha qui pensa que el debat lingüístic generat al voltant de l'intent d'imposar un llenguatge no sexista ha nascut de retruc d'una lluita clarament i purament política. Aquest debat sobre aquest ús concret de la llengua s'ha etiquetat de política d'aparador. Les polítiques d'aparador són aquelles que *fan veure que fan* alguna cosa però sense fer-la realment. Són polítiques que mai no actuen estrictament per la lluita i l'objectiu concret, sinó que o són inferiors o, directament, nul·les per la lluita. Com bé diu Neus Nogué i Serrano a *Visibilitzar o marcar. Repensar el gènere de la llengua catalana*, pàgina 49:

«sovint hi ha la idea i la sensació que ens pensem que *només* utilitzant un llenguatge «no sexista», o un llenguatge que visibilitza les dones, ja construïm una societat igualitària. I em sembla que la llengua, per bé i per mal, és un recurs bastant *visible*, pot funcionar la mar de bé com a política d'aparador».

Sembla haver-hi la sensació col·lectiva d'estar contribuint a la visibilització de les dones i d'altres col·lectius simplement fent ús d'un llenguatge no sexista. Innocentment, s'estén un sentiment de pau i tranquil·litat, propi després d'haver aconseguit una fita important, quan algú fa servir les formes no sexistes i inclusives. Però, la lluita des d'aquest punt de vista és en va. Aquesta creença que amb la llengua ja canviés quelcom és una innocentada. Ara bé, va la mar de bé com a maniobra de distracció. El sexisme, sense anar més lluny, seguirà viu en la nostra societat encara que la població canviï el tipus de llenguatge. Si es canvien certs usos del llenguatge, les desigualtats socials i econòmiques causades per qüestió de gènere seguiran existint. Per molt que un partit polític o una elit usi un llenguatge no sexista, inclusiu i visibilitzador, no significa que ho sigui. Però com que és rebut com a grup inclusiu i feminista, guanya bots i seguidors.

Han centrat la lluita en un discurs lingüístic i hi ha qui s'ho ha empassat i s'ha centrat únicament en això. Però la lluita va molt més enllà; la lluita ha d'anar molt més enllà.

Clarament, és una manera de distreure la població i així les elits segueixin actuant pels seus propis mèrits i interessos sense que ningú no es revolti. És una clara política d'aparador i maniobra de distracció.

Un altre argument és el de l'economia del llenguatge. Sempre que es pugui dir amb el mínim de paraules possible s'ha d'apostar per aquesta opció. Dir una mateixa cosa emprant un text molt extens i embrollat, no serà un text ben rebut ni de fàcil lectura. La mateixa llengua ofereix opcions per economitza el llenguatge i aconseguir un text clar, concís i coherent. Sense anar més lluny, en català, el masculí és el gènere no marcat que pot incloure el femení que és el gènere marcat. Per tant, emprant únicament una forma s'inclou els dos gèneres. L'economia del llenguatge permet dir una cosa amb menys paraules i sense tants recargolaments. En canvi, però, l'ús de formes dobles va en contra l'economia del llenguatge. Això ho resumeix bé Joan Martí Castell, pàgina 76:

«Creure que dir *ciutadans i ciutadanes; treballadors i treballadores, investigadors i investigadores, nens i nenes*, etcètera, és la manera de manifestar la igualtat en el tracte dels homes i les dones, o de les dones i els homes, és carregar la gramàtica d'una capacitat i d'una funció que no té.».

Aquestes formes dobles sovint provoquen múltiples problemes de redacció que acaben resultant un una lectura feixuga i incoherent. En textos llargs en què el text hauria de ser planer i concís, la utilització dels desdoblaments causa incoherència i asimetria. A més, també pot causar imprecisió semàntica, manca de genuïnitat i/o ambigüïtat. Fins i tot, causar agramaticalitat, és a dir, anar contra les regles de la gramàtica de la llengua.

A banda de la incoherència gramatical, aquesta solució també comporta altres complicacions. Gràficament, aquesta solució presenta diverses incògnites com ara saber quantes paraules han de portar barra, si la segona opció també porta majúscula inicial, on s'ha de tallar la part final de la forma femenina, quan hi ha d'haver espais a banda i banda de la barra quan se separa més d'una paraula, entre altres preguntes.

Fins i tot, l'ús de les formes dobles cauen en el parany que no hi ha res més enllà del binarisme. Aquestes formes han acabat fomentant el binarisme i imposant una visió que o bé ets home o ets dona. Res més. Si tu no t'identifiques ni com a home ni com a dona, no hi tens espai.

En definitiva, segons moltes lingüistes el desdoblament és una proposta inútil i poc sostenible.

Generalment, predomina la intenció de lluitar per un llenguatge visibilitzador i igualitari. Es defensa un ús del llenguatge natural i, també, un ús de la morfologia pròpia de cada llengua. Tanmateix, quan aquesta lluita comporta canvis antinatural, quan no és un canvi induït, no és un canvi benvingut. No es defensa l'aplicació de solucions que forcen els patrons morfològics de les llengües i el llenguatge natural amb fórmules artificials que representin l'àmplia gamma de possibilitats sexuals a partir de la percepció de cada col·lectiu. A més, hi ha aspectes que cal fer entendre, com ara que el canvi en el lèxic és radicalment diferent del canvi gramatical, i també que el desori morfosintàctic que han provocat els desdoblements ha generat si més no una inseguretats en les concordances que algú hauria d'intentar aturar. (M. C. JUNYENT, 2021)

Altres solucions amb criteri inclusiu i no sexista del llenguatge també han estat criticats per professionals de la lingüística.

Pel que fa als noms col·lectius, sovint el seu ús és erroni i mal emprat. No hi ha arguments explícits que vagin en contra de l'ús d'aquestes formes, sinó que es critica que s'usin de manera incorrecta. Els mots col·lectius sovint resulten en un cas d'agramaticalitat. És a dir, el seu ús no és correcte, no es pot usar de manera despreocupada. Per exemple, sovint el mot col·lectiu *professorat* és emprat erròniament quan es vol utilitzar com a sinònim de *cada professor*.

També ha generat debat l'ús del masculí genèric i la imposició d'un femení genèric. Professionals de la lingüística afirmen que és justament el femení marcat el que fa visibles les persones que s'identifiquen amb el gènere femení. L'ús de la forma masculina per incloure ambdós gèneres i l'ús de la forma femenina com a exclusiva pel gènere femení haurien de ser ben rebuts. Aquesta idea la confirma: *Jo pensava que la categoria marcada era precisament la que ens feia visibles i úniques entre la multitud.*» (Neus Nogué Serrano, 2021, p50) deixa entreveure clarament aquest argument a favor del masculí com a gènere no marcat i el femení com a gènere marcat. Si per fer referència a un grup de gènere femení s'usa la forma femenina, i, en canvi, per fer referència a un grup mix s'usa la forma masculina, no significa que s'invisibilitzi les dones, més aviat el contrari. Aquests usos no invisibilitza, ans el contrari. Poder emprar el femení és precisament el que fa visible la presència femenina.

Un altre argument a favor del gènere masculí com a no marcat és que des del punt de vista lingüístic, en les llengües amb gènere el masculí sol ser la categoria no marcada, perquè no té desinència de gènere; per tant, és erroni identificar-lo com a masculí no inclusiu i considerar que exclou el femení.

La tradició i l'actualitat sempre presenten fissures una respecte de l'altra. Pel que fa al llenguatge, aquesta llei no és una excepció. Tradicionalment, s'utilitza el masculí com a genèric en el plural, és a dir, per a referir-se a ambdós gèneres. Però, en els darrers temps, en l'actualitat, s'ha considerat que aquestes particularitats minimitzen i oculten el paper de la dona, per tant, es conceben mecanismes visibles de la societat patriarcal en comptes de trets purament gramaticals, propis de la llengua catalana.

Per acabar, cal fer esment que qui aporta arguments en contra no és que no lluiti per la igualtat de totes les persones, sinó que la seva lluita *no passa per estrafer la llengua. I sobretot volem dir que som dones, som lingüistes, som moltes i diem prou.* (M. C. JUNYENT, 2021. p37).

3.- PERCEPCIÓ SOCIAL DE LES NOVES PROPOSTES LINGÜÍSTIQUES

3.1.-Justificació de la mostra i del qüestionari

Hi ha molts estudis, molts articles, molts llibres d'estils i moltes entrevistes de professionals de la lingüística que aporten els seus arguments sigui a favor o en contra d'aquestes propostes lingüístiques. Però, més enllà de l'opinió de professionals de la llengua, és important conèixer la llengua del carrer. Al cap i a la fi, la llengua que té més pes és aquella que es parla al carrer. És la comunitat catalanoparlant que marca el compàs de l'evolució de la llengua catalana. Aquest debat lingüístic no es pot donar per vàlid ni suficient si no es té en compte la veu del poble. Una llengua no és sense la seva comunitat de parlants. Per tant, conèixer l'ús quotidià del llenguatge té un pes enorme a l'hora d'estudiar i investigar si realment aquests canvis en el llenguatge responen a un canvi de la societat.

Aquest treball de camp es basa en la percepció social de les noves propostes lingüístiques impulsades per diverses entitats. Fer un estudi concloent i poder aportar alguna conclusió significativa comportaria un treball molt més extens i de llarga durada. Aquest és un treball de final de grau d'extensió breu i realitzat durant un període temporal curt. Per això, la mostra és força reduïda i les dades obtingudes són més aviat hipotètiques.

Dintre les possibilitats d'un treball amb aquestes característiques s'han obtingut dades per intuir de manera molt hipotètica la percepció social de les propostes.

El procés d'elaboració del qüestionari, de la difusió d'aquest i de la recollida de dades és molt extens i laboriós perquè comporta diverses tasques. Primerament, vaig elaborar les preguntes tenint en compte què volia analitzar, és a dir, els objectius. En total, són dos els objectius rere aquest treball de camp. Per una banda, saber el coneixement i l'opinió de la població respecte diversos conceptes lingüístics i les solucions que aposten per un llenguatge no sexista i inclusiu. I, per altra banda, analitzar l'opinió sobre la relació entre llengua i societat, és a dir, si canvis lingüístics poden comportar canvis socials i viceversa.

El qüestionari es divideix en dues seccions. La primera secció consta de vint preguntes de resposta breu o de tipus test, i la segona consta de dues preguntes de resposta més extensa.

Pel que fa a la primera secció, les tres primeres preguntes serveixen per conèixer el perfil de la persona que contesta: l'edat, el gènere i els estudis. Pel que fa a l'edat, hi ha dos grups: un de persones entre 18 i 40 anys i l'altre entre 41 i 70 anys. Pel que fa al gènere hi ha quatre opcions: masculí, femení, no binari i altres. I pel que fa als estudis n'hi ha sis: cap, Educació Secundària Obligatòria (ESO), Batxillerat, Cicle Formatiu, Grau Universitari i Màster o Postgrau. La distinció d'edat, gènere i sexe és per comprovar si aquestes distincions influeixen en l'opinió i l'ús d'aquestes solucions lingüístiques.

Les següents preguntes són de resposta breu o de seleccionar una de les opcions. Les de resposta breu tracten sobre el coneixement de diversos conceptes lingüístics, com el gènere masculí com a gènere no marcat i els dos valors, específic i genèric, d'aquest, les formes dobles, l'ús del femení com a gènere no marcat. I les preguntes de tipus test són per conèixer l'ús de les diverses opcions que promouen un llenguatge no sexista i inclusiu, com els mots col·lectius, l'organisme per referir-se a la professió, titulació i càrrec, les construccions amb *persona* i *part*, les expressions despersonalitzades i els desdoblaments.

Pel que fa a la segona part, les dues respostes requereixen respostes més extenses perquè es tracta d'exposar l'opinió. La primera pregunta tracta sobre la relació entre llengua i societat amb l'objectiu d'afirmar o negar la creença que el llenguatge i la societat

són un el mirall de l'altre i que, per tant, si canvia un, canvia l'altre. I la segona pregunta està relacionada amb el moviment feminista i la lluita per la visibilització de tots els col·lectius i de totes les persones. Es pretén descobrir quina és la opinió respecte l'opinió de les diverses propostes que aposten per un llenguatge inclusiu, no sexista i visibilitzador.

En segon lloc, un cop elaborat el qüestionari, vaig difondre les enquestes telemàticament. La difusió va ser major de la que m'esperava: hi va haver prop de setanta respostes. Per fer-ho més equitatiu i per reduir la mostra, n'he seleccionat únicament trenta. Aquests trenta qüestionaris rebuts es divideixen en dos grups tenint en compte l'edat de la població: quinze tenen entre 18 i 40 anys i els altres quinze entre 41 i 70 anys. Aquesta distinció d'edat és important tenint en compte els canvis socials que han marcat aquestes dues generacions. Per una banda, el primer grup el formen aquelles persones nascudes en una societat totalment franquista i *LGTBifòbica*. Per altra banda, el segon grup el formen la generació nascuda després del franquisme i en l'època de les xarxes socials i la tecnologia. A més, aquesta última generació està marcada per molts canvis socials, sobretot relacionats a la lluita feminista i la visibilitat del col·lectiu LGTBIQ+.

En tercer lloc, després de seleccionar la mostra, vaig recollir totes les dades i vaig fer una valoració i l'anàlisi final.

3.2.-Anàlisi dels resultats

Les dades obtingudes s'estudien des d'un punt de vista general i també tenint en compte els dos grups d'edat. Els perfils de les persones enquestades responen a quinze persones d'entre 18 i 40 anys i quinze més d'entre 41 i 70 anys. Del primer grup d'edat, tretze són de gènere femení, una de gènere masculí i una de gènere no binari. D'aquest grup la majoria tenen estudis universitaris, tres van estudiar algun cicle formatiu, una batxillerat i dues algun màster o postgrau. Del segon grup d'edat, hi ha dotze de gènere femení i tres de gènere masculí. I pel que fa als estudis, dues persones tenen solament el títol d'Educació Secundària Obligatòria (ESO), cinc tenen el títol de batxillerat, una el de cicle formatiu, quatre estudis universitaris i tres algun màster o postgrau.

A continuació es presenten totes les preguntes de la primera part amb la recollida de mostres desglossada:

1.-Saps què vol dir que el masculí és el gènere no marcat de la llengua catalana? Si ho saps, intenta definir aquest terme.

En total, solament vuit persones coneixen aquest terme; les altres vint-i-dues no el coneixen.

Del primer grup d'edat, sis persones han contestat amb resposta positiva. I, del segon grup d'edat, la gran majoria no coneixen el concepte, només dues han estat capaces de definir el terme.

La conclusió és que generalment es desconeix aquest concepte. Tenint en compte els grups d'edat, hi ha una clara diferència: sis persones d'entre 18 i 40 anys coneixen el concepte i només dues del segon grup d'edat. Per tant, el terme és més conegut entre les persones més joves.

2.- Saps què vol dir que el gènere masculí té ambdós valors: específic i genèric?

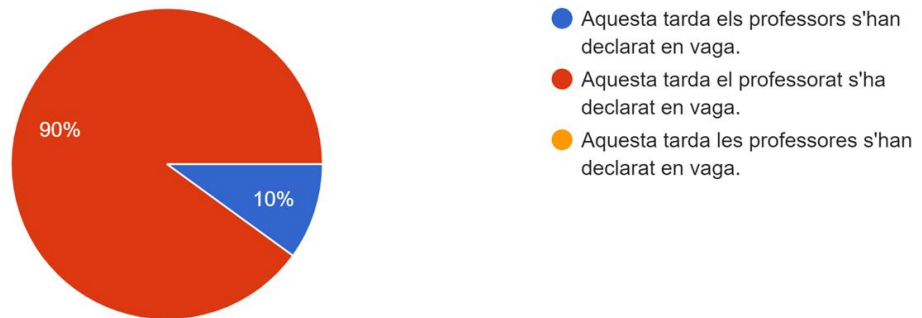
En total, tretze de les persones enquestades coneixen els dos valors del gènere masculí. Més de la meitat és incapaç de definir què vol dir que el gènere masculí té valor específic i valor genèric.

Del primer grup d'edat, comprès entre els 18 o 40 anys, nou persones coneixen el significat dels dos valors i només sis ho desconeixen. I, del segon grup d'edat, la gran majoria no coneixen aquests valors, solament quatre els coneixen. Per tant, com en la pregunta anterior, aquests conceptes són més coneguts entre la població més jove.

Les següents preguntes del qüestionari consisteixen en escollir quina és la solució més adequada entre les diverses opcions que s'ofereixen. A partir d'aquestes preguntes s'observarà quin és l'ús que fa la població de les diferents solucions que aposten per un llenguatge no sexista i inclusiu.

Quina de les següents solucions trobes més adequada?

30 respuestas

El 90% de la població enquestada ha escollit «Aquesta tarda el professorat s'ha declarat en vaga» com a solució més adequada. En segon lloc, «Aquesta tarda els professors s'han declarat en vaga» ha estat votada pel 10%, és a dir, per tres persones. La solució «Aquesta tarda les professores s'han declarat en vaga» no ha obtingut cap vot.

Quina de les següents solucions trobes més adequada?

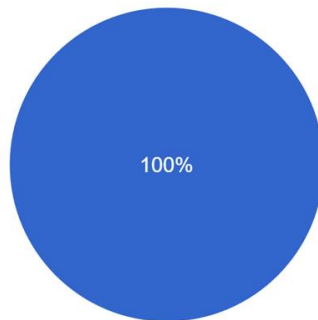
30 respuestas

El 96,7% ha votat com a solució més adequada «Les protestes del cos auxiliar tècnic pel pressupost destinats als hospitals no cessa». I tan sols una persona, el 3,3%, ha votat la solució «Les protestes dels infermers pel pressupost destinat als hospitals no cessa». La solució «Les protestes de les infermeres pel pressupost destinat als hospitals no cessa» no ha obtingut cap vot.

Quina de les següents solucions trobes més adequada?

30 respuestas

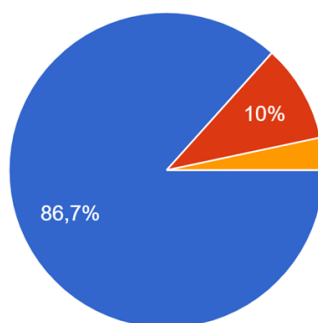

- Aquest any hi ha eleccions al meu poble per la candidatura a la presidència.
- Aquest any hi ha eleccions al meu poble per la candidatura a president.
- Aquest any hi ha eleccions al meu poble per la candidatura a presidenta.

El 100% de la població ha votat com a solució més adequada «Aquest any hi ha eleccions al meu poble per la candidatura a la presidència». Les solucions «Aquest any hi ha eleccions al meu poble per la candidatura a president» i «Aquest any hi ha eleccions al meu poble per la candidatura a presidenta» no han obtingut cap vot.

Quina de les següents solucions trobes més adequada?

30 respuestas

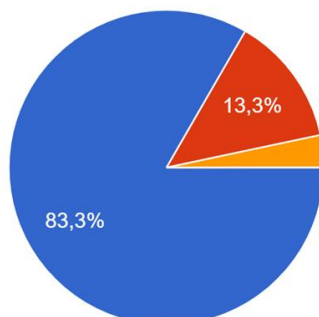

- És necessari que la persona que signa presenti els papers abans del termini indicat.
- És necessari que el signant presenti els papers abans del termini indicat.
- És necessari que la signant presenti els papers abans del termini indicat.

El 86,7% de la població enquestada ha votat «És necessari que la persona que signa presenti els papers abans del termini indicat» com a solució més adequada. El 10% ha votat «És necessari que el signant presenti els papers abans del termini indicat» i només un vot, el 3,3%, ha votat la solució «És necessari que la signant presenti els papers abans del termini indicat».

Quina de les següents solucions trobes més adequada?

30 respuestas

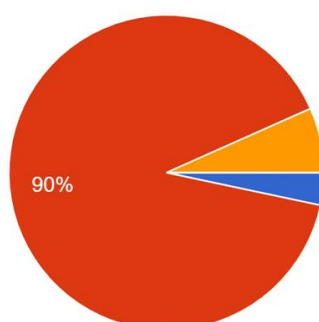

- Les persones afectades per l'incendi cal que abandonin els seus habitatges i es refugiïn al pavelló que s'ha habilitat.
- Els afectats per l'incendi cal que abandonin els seus habitatges i es refugiïn al pavelló que s'ha habilitat.
- Les afectades per l'incendi cal que abandonin els seus habitatges i es refugiïn al pavelló que s'ha habilitat.

El 83,3% ha votat «Les persones afectades per l'incendi cal que abandonin els seus habitatges i es refugiïn al pavelló que s'ha habilitat» com a solució més adequada. El 13,3% ha votat «Els afectats per l'incendi cal que abandonin els seus habitatges i es refugiïn al pavelló que s'ha habilitat» i només un vot ha estat destinat a la solució «Les afectades per l'incendi cal que abandonin els seus habitatges i es refugiïn al pavelló que s'ha habilitat».

Quina de les següents solucions trobes més adequada?

30 respuestas

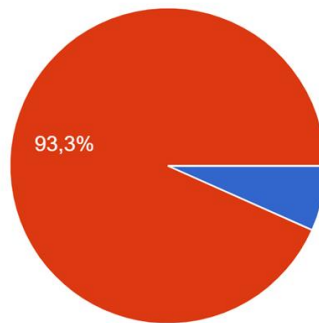

- Aquest any, els pares poden assistir sense problema a l'acte de graduació.
- Aquest any, les famílies poden assistir sense problema a l'acte de graduació.
- Aquest any, els pares i mares poden assistir sense problema a l'acte de graduació.
- Aquest any, les mares poden assistir sense problema a l'acte de graduació.

El 90% ha votat la solució «Aquest any, les famílies poden assistir sense problemes a l'acte de graduació». Dos vots han estat per la solució «Aquest any, els pares i les mares poden assistir sense problema a l'acte de graduació» i un vot per «Aquest any, els pares poden assistir sense problema a l'acte de graduació». La solució «Aquest any, les mares poden assistir sense problema a l'acte de graduació» no ha obtingut cap vot.

Quina de les següents solucions trobes més adequada?

30 respuestas

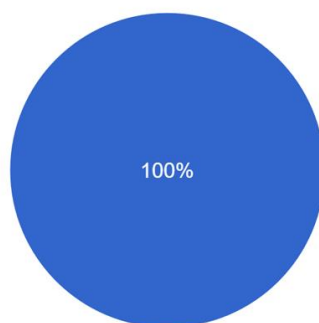

- Sempre i quan es convoqui correctament la vaga, els alumnes tenen el dret de no assistir a les classes i manifestar-se pels seus drets.
- Sempre i quan es convoqui correctament la vaga, l'alumnat té el dret de no assistir a les classes i manifestar-se pels seus drets.
- Sempre i quan es convoqui correctament la vaga, les alumnes tenen el dret de no assistir a les classes i m...

El 93,3% de la població enquestada ha votat «Sempre i quan es convoqui correctament la vaga, l'alumnat té el dret de no assistir a les classes i manifestar-se pels seus drets» com a solució més adequada. I tan sols dos vots, el 6,7%, han votat la solució «Sempre i quan es convoqui correctament la vaga, els alumnes tenen dret de no assistir a les classes i manifestar-se pels seus drets». La solució «Sempre i quan es convoqui correctament la vaga, les alumnes tenen drets de no assistir a les classes i manifestar-se pels seus drets» no ha obtingut cap vot.

Quina de les següents solucions trobes més adequada?

30 respuestas

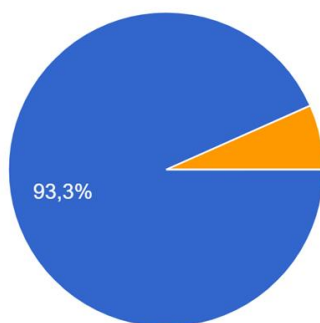

- El festival de la ciutat ha estat possible gràcies a la col·laboració econòmica de moltes entitats.
- El festival de la ciutat ha estat possible gràcies als col·laboradors que hi han destinat diners.

El 100% dels vots han estat per la solució «El festival de la ciutat ha estat possible gràcies a la col·laboració econòmica de moltes entitats». Cap vot per la solució «El festival de la ciutat ha estat possible gràcies als col·laboradors que hi han destinat diners».

Quina de les següents solucions trobes més adequada?

30 respuestas

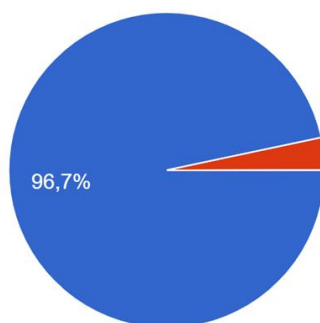

- El discurs va ser redactat pel deganat de la universitat.
- El redactor del discurs va ser el deganat de la universitat.
- El discurs va ser redactat pel degà de la universitat.
- El discurs va ser redactat per la degana de la universitat?

El 93,3% de la població ha votat «El discurs va ser redactat pel deganat de la universitat» com a solució més adequada. Tan sols dues persones han votat la solució «El discurs va ser redactat pel degà de la universitat». Les solucions que no han obtingut cap vot són «El redactor del discurs va ser el deganat de la universitat» i «El discurs va ser redactat per la degana de la universitat?»

Quina de les següents solucions trobes més adequada?

30 respuestas

- Per tercer any consecutiu, us donem la benvinguda a la presentació d'aquesta recollida d'aliments que any rere any es convoca des d'aquesta associació.
- Per tercer any consecutiu, benvinguts a la presentació d'aquesta recollida d'aliments que any rere any es convoca des d'aquesta associació. benvinguts
- Per tercer any consecutiu, benvingudes a la presentació d'aquesta recollida d'aliments que any rere any es convo...

El 96,7% dels vots han votat com a solució més adequada «Per tercer any consecutiu, us donem la benvinguda a la presentació d'aquesta recollida d'aliments que any rere any es convoca des d'aquesta associació». Solament un vot ha estat per la solució «Per tercer any consecutiu, benvinguts a la presentació d'aquesta recollida d'aliments que any rere any es convoca des d'aquesta associació». La solució «Per tercer any consecutiu,

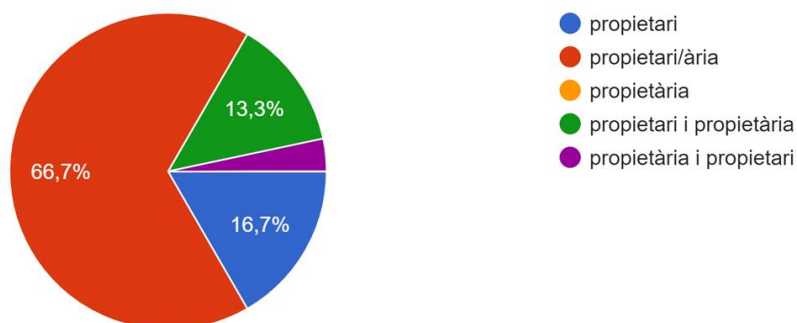
benvingudes a la presentació d'aquesta recollida d'aliments que any rere any es convoca des d'aquesta associació» no ha obtingut cap vot.

En general, després d'estudiar les dades obtingudes, la conclusió és que la gran majoria de respostes aposta per les formes d'ús no sexista i inclusiu del llenguatge. L'ús de formes genèriques, ja siguin mots col·lectius, l'organisme per referir-se a professions, titulacions i càrrecs, i construccions amb *persona i part*, per evitar l'ús del masculí genèric és la solució més adequada per la major part de la població enquestada. També les expressions neutres o despersonalitzades són solucions adequades. En canvi, imposar el gènere femení com a solució per un llenguatge no sexista i inclusiu no es considera una solució adequada.

Pel que fa a la diferència d'edat, he arribat a la conclusió que generalment no hi ha diferència pel que fa a l'ús de les propostes lingüístiques. Hi ha alguna variació, per descomptat, però bàsicament els dos grups d'edat aposten per les mateixes solucions. Per tant, en aquest cas, no hi ha diferència provocada generada per la diferència d'edat.

Desdoblaments: quina forma acostumes a aplicar:

30 respuestas

Pel que fa als desdoblaments, el 66,7% de la població enquestada ha votat com a solució que acostuma aplicar «propietari/ària», que consisteix en emprar la forma masculina sencera i, separada per una barra inclinada, seguidament la terminació femenina. El 16,7% dels vots (5) han estat per la solució que aposta per masculí genèric «propietari» per referir-se a tothom. En tercer lloc, el 13,3% dels vots han estat per la solució «propietari i propietària», que és el desdoblament amb les dues formes completes, primer la masculina i després de la conjunció *i* la femenina. I, finalment, tan sols un vot ha estat per la solució «Propietària i propietari», la forma femenina seguida de la forma

masculina separada per la conjunció copulativa *i*. La forma femenina «propietària» no ha obtingut cap vot.

Pel que fa a la diferència d'edat, aquesta no influeix en els resultats. La majoria, tinguin l'edat que tinguin, han votat la segona opció. Hi ha alguna diferència mínima, però no significativa a tenir en compte. Per tant, no hi ha diferència d'ús provocada per l'edat.

L'altra pregunta sobre els desdoblaments és:

«Les formes dobles o desdoblaments consisteixen en usar al mateix text la forma masculina i femenina. Creus que els desdoblaments poden provocar certa dificultat i cansament en la llegibilitat (facilitat de la lectura)? Quin és l'ús que en fas d'aquest recurs?»

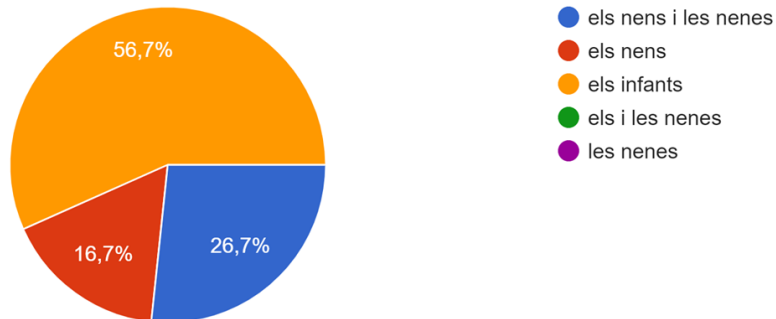
Vint-i-sis de les respostes obtingudes creuen que els desdoblaments provoquen dificultat i cansament i, per això, no acostumen a usar aquest recurs. En canvi, quatre respostes estan a favor del recurs dels desdoblaments.

Les respostes en contra d'aquest recurs, generalment recorren a l'argument que les formes dobles provoquen cansament i incomprensió a l'hora de llegir un text. És un recurs que no afavoreix la lectura ni l'escriptura de textos, sobretot de textos de llarga extensió. A més, sovint les formes dobles són repetitives i no afavoreixen l'economia del llenguatge. L'ús excessiu dels desdoblaments causa dificultat i esgotament en la llegibilitat.

I, les respostes a favor de l'ús dels desdoblament, opinen que aquesta forma evita caure en el masculí genèric, sense imposar un gènere per sobre de l'altre. És un recurs eficaç per visibilitzar ambdós sexes, sense distinció. A més, algunes respostes asseguren que les formes dobles no impliquen tan d'esforç a nivell de lectura i que són una bona solució per textos de caire més formal. Al cap i a la fi, asseguren algunes respostes, ens acostumem a usar aquest recurs i ja són part de la normalitat.

Per les formes en plural, quina d'aquestes quatre opcions uses per a referir-te a un grup de persones d'ambdós sexes?

30 respuestas

Pel que fa a les formes en plural, el 56,7% de la població enquestada acostuma a usar «els infants» per referir-se a un grup de persones d'ambdós sexes. La opció «Els nens i les nenes» ha obtingut 26,7% dels vots i «els nenes», el 16,7%. En canvi, les solucions «els i les nenes» i «les nenes» no han obtingut cap vot.

Més de la meitat de han votat la solució del mot epicè com a solució per referir-se a un grup de persones d'ambdós sexes. Les formes genèriques s'usen regularment per no imposar cap gènere. A més, la resposta «els nens i les nenes» té vuit vots i la resposta «els nens» en té cinc. Per tant, s'usen més els desdoblaments que el masculí plural. En última posició, la solució del masculí com a gènere no marcat segueix essent una de les formes emprades per referir-se a un grup de persones d'ambdós sexes.

Com en la pregunta anterior, significativament no hi ha diferència entre les respostes del primer grup d'edat amb les del segon. Per tant, es prefereix l'ús d'una forma genèrica entre tota la població.

Pel que fa a l'ús del femení com a gènere no marcat, hi ha la següent pregunta:

«Què opines sobre l'ús del femení per a referir-se a tothom?».

Són diversos els arguments a favor de l'ús del femení com a gènere no marcat. *«És un bon recurs perquè té una justificació en discursos en clau feminista o amb polítiques que defensin aquests ideals. La llengua està viva i no usar aquests recursos és privar-la de creativitat i d'adaptació als canvis socials.»*. La connexió entre llengua i política és un dels arguments més recurrents. Usar el femení com a gènere no marcat per a referir-se a tota la població és un recurs emprat en diversos discursos polítics i feministes.

Per contra, sovint l'ús del femení com a gènere no marcat es carrega d'artificialitat el català enloc de centrar els esforços en polítiques socials. És a dir, és la idea de *política d'aparador*. Canvis com aquests, segons algunes respostes, deterioren la naturalitat de la comunicació i no són l'única solució per canviar la societat.

Pot ser un bon recurs quan la majoria de població a qui es fa referència són de gènere femení. S'ha de tenir en compte la comoditat dels parlants i el context.

Hi ha moltes solucions que es posicionen rotundament en contra de l'ús del femení com a gènere no marcat. Segons algunes respostes, és una solució inútil i un parany per malmetre la llengua catalana. Usar el femení per sobre del masculí és igual de sexista que usar el masculí com a gènere no marcat. Per tant, la solució més adequada seria emprar formes inclusives més genèriques.

Fins i tot, hi ha respostes que ho titllen de ridícul, artificios i còmic. No és un recurs natural, més aviat és un recurs imposat des d'una política concreta que pot descol·locar. És un recurs que respon a una opció ideològica i que danya la lingüística catalana.

En conclusió, la gran majoria de les respostes es posicionen en contra de l'ús de les formes femenines per a referir-se a tothom. L'opinió més estesa és que la millor solució és emprar algun recurs inclusiu com les formes genèriques i els desdoblaments. Tan sols, sis respostes aporten arguments a favor de l'ús del femení com a gènere no marcat.

«Si desconeixes la persona destinatària, què acostumes a utilitzar?»

El 83,3% dels vots han estat per l'opció «pronom sense marca de gènere: «els dono la benvinguda «(a vós)»». En segon lloc, el 13,3% dels vots han estat per l'opció «desdoblament: «benvolgut senyor, benvolguda senyora»» i, en tercer lloc, amb un vot, l'opció «masculí genèric: «benvolgut senyor»».

La conclusió, doncs, és que l'ús del pronom sense marca de gènere, amb vint-i-cinc vots, és la opció que s'acostuma a emprar quan es desconeix la persona destinatària. Les altres dues opcions votades han estat el desdoblament i el masculí genèric. La diferència d'edat no implica una diferència d'ús, sinó que els resultats són pràcticament els mateixos en els dos grups d'edat. Per tant, es prefereixen les formes que no imposin cap gènere i invisibilitzin l'altre, i les formes dobles per visibilitzar ambdós sexes.

La segona secció consta de les dues preguntes amb respostes més llargues. Les dues preguntes fan referència a la opinió que es té sobre la relació entre la llengua i la societat, i sobre la imposició d'aquestes solucions lingüístiques que fomenten un llenguatge no sexista, inclusiu i visibilitador.

1.- Hi ha qui creu que la llengua és el mirall de la nostra societat i, de la mateixa manera, la societat és el mirall de la llengua. Tenint en compte que la nostra és una societat masclista i cisheteronormativa (d'homes blancs heterosexuales), creus que canviant la llengua es pot canviar la societat?

Per aquesta pregunta he obtingut vint respostes en contra d'aquesta iniciativa i deu que es posicionen a favor.

Per una banda, la majoria de respostes obtingudes es posicionen en contra de la idea que el canvi de la societat pot estar impulsat, en part, per un canvi de la llengua. Una de les idees més repetida és que el llenguatge no és el causant del model de la societat. Per la majoria, el català no és el causant del model de la societat actual, per tant, un canvi en el model lingüístic no comportarà un canvi social.

Hi ha altres respostes menys dures i crítiques que opinen que la llengua pot ser un factor influent però no és el més necessari. Únicament amb un canvi lingüístic s'aconseguirà un canvi social. Abans s'hauria de fer pedagogia des d'altres àmbits de la societat. La societat podria canviar amb mesures i lleis, no solament des de la llengua.

Per altra banda, hi ha altres respostes més contundents que neguen que canviant la llengua pot canviar la societat. Algunes de les respostes són: *«la llengua és un vehicle de visibilització i de consciència social. Tot i que els canvis podrien ser majors si hi hagués polítiques per revertir la societat patriarcal i cisheteronormativa. La llengua com a eina política per impulsar un canvi»*, *«Sí, el que utilitzem per expressar-nos influeix al nostre subconscient i la manera de navegar amb el món. Com més inclusiva sigui, més consciència implicarà en la societat»*, *«Canviar la manera com anomenem les coses. El llenguatge determina el pensament i condiona les nostres expectatives»* i *«Sí, hauríem de ser més conscients de com utilitzem la nostra llengua, ja que ens nodrim, bàsicament, del llenguatge oral»*.

Generalment, es crítica la imposició de formes lingüístiques que encara no estan en vigor. Hi ha d'haver una normativa lingüística que s'ha de respectar i s'han de deixar de banda els *sensibilismes*. No per fer un discurs englobant tots els sexes, la societat pot

millorar i esdevenir inclusiva. Tot plegat és més una política, *fer veure que ets feminista*, que no pas una solució útil i coherent.

En conclusió, la idea generalitzada és que per aconseguir un canvi social no es pot fer a través d'un canvi lingüístic, sinó que s'han de dur a terme altres projectes des d'altres aspectes de la societat. Centrar-se en un canvi del codi lingüístic és simplement un error i una pèrdua de temps. El resultat és clar: hi ha menys gent que pensa que aquesta iniciativa que aposta per un llenguatge inclusiu i no sexista sigui una eina per la visibilització de tots els col·lectius i una solució per erradicar el masclisme i el sexisme.

2.- Aquest és un debat que va lligat directament amb el moviment feminista i la lluita per la visibilització de tots els col·lectius, sobretot aquells que defensen els col·lectius LGTBIQ+. Quina és la teva opinió respecte aquesta iniciativa que aposta per un llenguatge inclusiu i no sexista?

Com es preveia, hi ha respostes a favor i altres en contra d'aquesta iniciativa d'un ús inclusiu i no sexista del llenguatge.

Per una banda, entre les respostes en contra d'aquest llenguatge, hi ha diverses respostes que titllen aquest ús del llenguatge com a *artificios, pesat i carregós*, i també hi ha qui diu que «*hi ha un clar abús*». Són opinions clarament en contra d'aquesta iniciativa.

Per la majoria de les persones enquestades, no hi ha cap relació entre les desigualtats socials i el llenguatge i el seu ús. Hi ha qui té la idea que *recargolar la llengua i complicar els textos tindrà poc impacte real en la modificació de les desigualtats*. Bàsicament, hi ha ideologies que no conceben que llenguatge i societat vagin de costat, és a dir, que un canvi lingüístic impliqui una societat diferent basada en la igualtat. Dit d'altres maneres: «*És l'estructura social patriarcal que produeix la discriminació, no el codi lingüístic*», «*No crec que per canviar el nom de les coses, les persones canviïn la seva forma de pensar*». Totes aquestes respostes es posicionen totalment en contra de la idea que el llenguatge pot canviar la realitat. Per molt que es vulgui canviar la societat, a través del llenguatge no es pot fer. Potser es pot fer a través de l'educació i cultura, però no amb iniciatives lingüístiques.

Relacionat amb el sexisme, hi ha respostes que refuten la idea que el llenguatge és sexista, sinó que ho és la societat: «*La llengua no és sexista, és la societat la que ho és, però si un canvi lingüístic ajuda tampoc em sembla quelcom difícil*», «*segueixo pensant que el sexisme és social, no lingüístic*», «*La llengua no és sexista, són les persones que*

ho són», «El llenguatge no és un aspecte clau en el canvi, clarament no hi crec, no es soluciona res». En definitiva, totes aquestes respostes coincideixen en què el sexisme és un fenomen social que el llenguatge no pot enderrocar.

Altres respostes en contra són: «Es vol personalitzar massa i s'acaba essent massa sensibles. Cal una identificació per a facilitar la comunicació», «Com a iniciativa sí, però no com a canvi permanent. Com a iniciativa ajuda a visibilitzar un problema que tenim com a societat. Però feminitzar col·lectius sona radicalment estrany i ens sobta» i «Crec que és legítima però no passa per imposar formes no usades encara i que fins i tot defugen les normes gramaticals. Són mesures reaccionàries i contraproduents».

Per altra banda, hi ha respostes a favor d'aquesta iniciativa. *Seria molt positiva, totalment d'acord i estic a favor* són algunes de les respostes més breus.

Hi qui creu que *el llenguatge té el poder de canviar la ment i, per tant, la manera d'actuar de les persones*. Se relaciona directament el llenguatge amb la societat, el llenguatge com a mirall de la societat. Així doncs, si s'instaura un llenguatge inclusiu, no sexista i visibilitzador, s'aconseguirà una societat basada en la llibertat, la igualtat i la inclusió. Aquest llenguatge ha de ser inclusiu i respectuós amb totes les persones i la seva sensibilitat. En aquest cas, la sensibilitat personal es té en compte i ha de ser un dels motius per incorporar certes expressions i certs usos inclusivament i visibilitzadors del llenguatge. *Utilitzar el sentit comú, pensar qui tenim davant, adaptar les referències individuals, evitar expressions discriminatòries i els usos estereotipats*.

El llenguatge com a filtre visibilitzador és un dels arguments per apostar per aquesta iniciativa: *«A favor de la visibilització de tots els col·lectius i considero que començant per treballar i aconseguir un llenguatge inclusiu i no sexista pot ser un gran pas»* i també es fa referència a la necessitat de crear un llenguatge inclusiu per tothom: *«Que totes les persones que fins ara s'havien pogut sentir al marge de la societat i no clarament representades en el model lingüístic utilitzat ara s'hi sentin incloses»*.

En diverses respostes, aquesta iniciativa es qualifica com a dura i llarga, de resultats a llarg termini, no immediats. Afirment que és un camí llarg i costerut, però digne i correcte. Per exemple: *«És un llarg camí, però paga la pena per visibilitzar tots els col·lectius i seguir amb la lluita feminista»*.

Tot i que amb menys freqüència, es relaciona aquesta funció visibilitzadora i inclusiva del llenguatge amb la lluita feminista. Es concep aquesta iniciativa com a part de la lluita feminista que té la fita de lluitar per una societat igualitària i inclusiva.

També es fa referència a la idea que la llengua és mutable i canviable: «*Trobar una tercera via per tal d'incloure a tothom: una llengua mai no és estàtica i està en constant evolució i canvi. Cal lluitar contra aquest conservadorisme i la rigidesa de certes persones*». Es defensa la lluita contra la rigidesa lingüística i s'aposta pel canvi i l'evolució amb l'objectiu de fomentar un llenguatge inclusiu.

4.- CONCLUSIÓ

És evident que l'ús de formes lingüístiques per crear un discurs inclusiu i no sexista ha generat un debat de gran magnitud. Diverses entitats s'han posicionat clarament a favor i han aportat propostes per aquest ús del llenguatge. Algunes professionals del llenguatge, aportant arguments amb fonaments estrictament lingüístics, s'han posicionat a favor. Per contra, altres professionals s'han posicionat clarament en contra i han criticat durament aquestes propostes. És un debat que té bases lingüístiques i ideològiques. És un debat que encara serà vigent, sens dubte.

Per molt que les autoritats lingüístiques aportin els seus arguments a favor i en contra, és important tenir en compte quin és l'ús que en fa la població. Al cap i a la fi, la llengua viva és la que parla la gent als carrers. En general, i hipotèticament, a partir del treball de camp, la conclusió és que hi ha un interès comú en fomentar l'ús d'aquestes propostes per aconseguir un discurs inclusiu i no sexista. L'opinió general és que cal ser conscients de l'ús que se'n fa del llenguatge sense arribar a malmetre la llengua ni omplir-la d'artificialitat però apuntant a formes per visibilitzar totes les persones i no subordinar un gènere a l'altre.

Per concloure el treball, m'atreveixo a expressar la meua opinió. Des del meu punt de vista, la nostra societat és masclista, androcèntrica i cisheteronormativa (societat per homes blancs heterossexuals). Això comporta que moltes persones que surten d'aquest cercle tan normatiu i estricte se senten invisibilitzades i discriminades. El llenguatge no hauria de ser un obstacle més, sinó que hauria de ser un refugi. El llenguatge està a l'abast de tothom i tot parlant té el dret d'expressar-se. Les paraules permeten unir-nos, ens permeten viure en societat i comunicar-nos. Si aquesta acció humana que és parlar comporta l'exclusió de certs col·lectius, s'hauria de reformular. El llenguatge ha de ser

un terreny on tothom se senti inclòs. El llenguatge hauria d'acollir tothom, hauria d'abraçar tothom.

1.5.-Bibliografia

Acord sobre l'ús no sexista de la llengua. (2010) <http://www.gela.cat/Document.pdf>

Departament de Cultura, Direcció General de Política Lingüística. Barcelona (2011).

Guia d'usos no sexistes de la llengua en els textos de l'Administració de la Generalitat de Catalunya. <https://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/publicacions/altres/arxiu/guiausosnosexistes.pdf>

Junyent, M. C. (ed.) (2013) *Visibilitzar o marcar. Repensar el gènere de la llengua catalana.*

Junyent, M. C. (ed.) (2021) *Som dones, som lingüistes som moltes i diem prou.* EUMO.

Lledó, Eulàlia. (2005). *De llengua, diferència i context.* Quaderns de l'institut / 3. Institut Català de la Dona. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Institut Català de la Dona, 2005 https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/publicacions_quaderns03.pdf

Universitat Oberta de Catalunya. *Ús no sexista de la llengua.* <https://www.uoc.edu/portal/ca/servei-linguistic/redaccio/tractament-generes/index.html>

Vilaweb. (2013) *Carme Junyent: Que s'acabi aquesta comèdia de desdoblar en masculí i femení.* <https://www.vilaweb.cat/noticia/4153027/20131031/carme-junyent-sacabi-comedia-desdoblar-masculi-femeni.html>

www.barcelona.cat. *10 punts per visibilitzar les dones en el llenguatge. Guia d'ús no sexista del llenguatge.* <https://ajuntament.barcelona.cat/guia-de-llenguatge-no-sexista/ca/>